

Posudek oponenta diplomové práce Petra Kukala TEOLOGICKÁ INTERPRETACE SKLADBY VÍTĚZSLAVA NEZVALA „Z DOMOVINY“

Hned úvodem je třeba předznamenat, že uplatňovat na text Petra Kukala standardní kritéria pro posuzování diplomových prací je v zásadě nemístné, protože jde o práci svým inovátorským zaměřením, uplatňovanou metodou, šíří zdrojů a především badatelským přínosem natolik vyzrálou, že při dalším rozpracování by mohla sloužit jako výborný základ práce disertační. Jako oponent musím přiznat, že jsem se do poutavě napsaného textu natolik začel, že jsem průběžně zapomínal, že bych jej měl také hodnotit a posuzovat. Tento vynikající dojem z práce ruší snad jen drobné formální nedotaženosti, jako je občasná grafická nedůslednost (někdy chybí kurzíva v titulech děl a některé odstavce nejsou zarovnané po pravé straně) a především nápadně velký počet neopravených překlepů nebo chyb v pádových koncovkách. To je ale asi to jediné, co se dá práci vytknout a její kvality jsou natolik převažující, že je možná i zbytečné tyto detaily vůbec zmiňovat.

Především je třeba pochválit záměr na poválečnou tvorbu Vítězslava Nezvala, která stojí nejen v silném stínu jeho tvorby předválečné, ale také jeho politických postojů a literárně služebné angažovanosti. Tím spíše chválím i autorův záměr soustředit se právě na jedno konkrétní literární dílo, ve kterém básník skutečně podivuhodným (tj. občas bizarním, ale jindy zas neobyčejně zajímavým a podnětným) způsobem zpracoval své vlastní ideové konflikty, kterých si byl vědom a které v houstnoucí pounorové atmosféře politických, ale i kulturních čistek vyplouvaly na povrch a představovaly pro samotného básníka nemalé existenční riziko. Dále bych vyzdvihl, že autor vychází z velmi početných a rozmanitých zdrojů, a to i včetně nepublikovaných (uložených v Literárním archívu Památníku národního písemnictví) a dobového tisku. Všechny tyto zdroje dokáže velmi tvůrčím způsobem propojovat v zájmu nacházení zajímavých a objevných souvislostí. Jeho interpretace vybraných oddílů Nezvalovy skladby jsou velice trefné, výborně formulované a jdou do hloubky v kontextu celého Nezvalova díla a jeho autorského i osobního vývoje – zvláště bych zde zdůraznil předposlední odstavec na str. 51 a první odstavec na str. 54, které lze považovat za klíčové. Nikde jsem nenarazil na případ, kdy by se mi zdálo, že autor Nezvalovo dílo nějakým způsobem dezinterpretuje, zavádí, překrucuje nebo zjednodušuje. A konečně bych pochválil autorovo zjevné osobní zaujetí konceptem tzv. poetické teologie, které touto svojí prací poskytuje velmi dobré základy a východiska. V následujících odstavcích tedy předložím jen několik otázek jako podnětů k širší diskuzi či případnému rozpracování:

- Domnívá se autor, že Nezval se v této skladbě pokusil pouze vysvětlit a odůvodnit své postoje, které se mu mohly politicky vymstít (a tak jim třeba i s pomocí nápadných budovatelských vsuvek poskytnout alibi), nebo šlo spíše o jeho tvůrčí „psychohygienu“, tedy způsob, jak vnitřně zpracovat ideové rozpory, které ho osobně trápily? Jinými slovy, šlo o úlitbu režimu, nebo vlastnímu svědomí?
- Je skladba „Z domoviny“ zapracováním a zpracováním náboženských, biblických až teologických motivů v kontextu Nezvalova díla nějak výjimečná, nebo se tyto motivy v jeho jiných dílech objevují možná ještě silněji? (Nejsem znalcem ani čtenářem Nezvalova díla, letmo si však vybavuji nápadné křesťanské motivy v jeho klíčové a po celý život přepracovávané básni *Podivuhodný kouzelník*.)

- Jak je možné, že tato skladba mohla bez drastických zásahů cenzury v roce 1951 vůbec vyjít? Lze v tom tušit Nezvaly konexe na nevyšších politických místech (Kopeckého, Štolla nebo dalších)?
- Jaký byl dobový ohlas této skladby? Byly Nezvalovy ideje a záměry, které zde v básnické formě předložil, alespoň někým pochopeny a přijaty, raději interpretačně „přeloženy“ a „přepólovány“, nebo šlo o další kapku ztráty důvěry režimu v dříve prominentního básníka? Tento „druhý život“ díla je asi to jediné, co v práci silněji postrádám a co by podle mého názoru stálo za podrobné rozpracování. Autor uvádí pouze detail, že autor za toto dílo obdržel hned v roce vydání Státní cenu od prezidenta Klementa Gottwalda. To je natolik pozoruhodné a jen obtížně pochopitelné, že je škoda, že autor tuto informaci uvádí jen namátkou, ale nijak se nad ní více nezamýšlí a nepozastavuje (podobně i poznámka pod čarou č. 69 o Nezvalových postojích k politicky motivovaným popravám je natolik důležitá, že měla být podle mého názoru zapracovaná přímo do textu.)
- Počítal sám autor frekvenci tvarů slova „nesmiřitelný“ a „třídní boj“ v Rudém právu v roce 1951, nebo jde o výčet převzatý z jiného (avšak neuvedeného!) zdroje?

V každém případě mohu konstatovat, že autor předložil vysoce nadstandardní diplomovou práci, která by si v nějaké podobě zasloužila publikovat. Doporučuji práci Petra Kukala k obhájení a jednoznačně navrhuji ohodnotit známkou **v ý b o r n ě**.

14. května v Českých Budějovicích

PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky TF JU
v Českých Budějovicích